

Kusturica och mirakel

Livet är ett mirakel. Jaså? Vad i h*lvete menar Kusturica med det?

KULTUR & NÖJE
30 sep 2004

Så här har det gått till med mig och Emir Kusturica: jag älskade hans filmer. Alla gjorde det.

"Kommer du ihåg Dolly Bell", "Ett hem för hängning" (mer känd i världen som "Zigenarnas tid"), alltså det som han gjorde i Bosnien. "Arizona Dream" var också ganska bra men pga. att jenkarna inte ville låta honom ha full konstnärlig frihet och köra i den Fellini-anda som han nog ansågs följa, så var det projektet inte så väldigt lyckat.

Och den lovande, den talangfulle drog vidare, tillbaka till Europa. Han var vår stolthet. Vi trodde att om någon Bosnisk sate får en Oscar eller liknande så kommer det att vara han.

När kriget utbröt på Balkan och flammade up i Bosnien var Emir inte där. Bosnier föll döda överallt och de federala nyhetssändningarna var ett litet kämpande ljus (som oftast inte nådde till alla hem eftersom de flesta hem var utan elektricitet). I en direktsändning talade han på telefon med nyhetsankaret Senad Hadzifejzovic. Han drog ett helt tal, hade någon bra teori om hur folket har sett till att dra detta elände på sig och spekulerade i hur vi skulle bli av med skiten. Nyhetsuppläsaren Senad var förstummad. Han sa bara, "Det var Emir Kusturica, hans uppfattning, från Paris, tur för honom".

Efter det blev han en av de mest avskydda människorna i Balkan-trakterna, en förrädare, en svikare. Det kunde knappast bli bättre i och med hans beslut att nästla sig in i Serbien och göra film där. "Underground" föddes och oavsett vad man tycker om den politiskt så är den skickligt gjord. Men det tog mig tid att se den. Jag hade svårt att föreställa mig att jag skulle kunna följa hans "kreativitet" vidare.

Sedan kom "Svart katt, vit katt" och jag såg den och jag gillade inte att jag gick dit och stödde hans karriär genom att köpa en biobiljett. Men jag gillade filmen och mjuknade, som många andra, kan jag tänka mig. Man ville skilja på människan Kusturica och filmaren Kusturica.

Sedan hörde jag om hans senaste projekt, "Livet är ett mirakel". Jag fick nys om den kärleks-, "Romeo och Juliet"- typ av saga han hade, men fascinerades nog mest av premissen att protagonisterna är med om ett bygge av en järnvägstation på en hög kulle. Filmen tog honom mer än ett år av konstant inspelning. Flera arbetare dog, Kusturica var en manisk filmtyrann som drev sina medarbetare att jobba konstant utan några stora pengar. Han är en "perfektionist" som man kan uttrycka det, så allt var tillåtet. Jag kunde knappt vänta på att den skulle komma. Jag tyckte även hans synopsis var hyfsat om än typisk i vissa delar.

Så nyligen körde en buss framför mig med stor reklam: "Livet är ett mirakel". Jag tänkte "vilken skitdålig titel" och kände en gammal motvilja komma upp. Vad i

helvete, tänkte jag, har han med att göra och spela en film om Bosnien och ge sina kommentarer om kriget och människorna? Den Romeo och Juliet-saga som finns med är en så stor klyscha att det bara ryker. Alla som ska "belysa" oss om något drar sådana "man-kan-inte-tänka-i-motsatser", det finns inga antingen eller. Om dessa satar bara förstod bättre så skulle de se hur dumma de var och krigade mellan varandra. Danis Tanovic dödade den myten i sin fantastiska (Oscarvinnande) "Ingenmansland". Och han dödade motsatsänkandet i samma svep, på ett mer subtilt och klokare sätt.

Förutom Danis finns det många talanger i Bosnien som skulle kunna berätta om de människorna där nere. Fick de pengar att göra film? Nähä du. Kusturica fick, till att köra med sina spekulationer och tycka till om ett folk som han för så länge sedan lämnat. Hade han skuld känslor? Hade han inget bättre för sig än försöka sig något han för h*lvete inte ens varit med om? Visst kände han sig dragen till sina "rötter", men han känns lika främmande i ämnet som vilken utländsk regissör som helst skulle vara. Man kan säga att även dessa som har försökt har lyckats betydligt bättre, och visste hut att hålla sig från sådana lågfilosofiska, lågantropologiska spekulationer som Kusturica pressar in i en orgie av knas och extravagant musik (nu tänker jag mest på "Harrison Flowers").

Och så denna hemska titel. Hade han bara dessa fyra ord i sin vokabulär när han valde att kombinera dem i denna titel? Så typiskt, så outvecklat, så allt helt icke-perfektionistiskt, så förblindad var han när han gjorde filmen, så mycket ville han nog bli av med sina frustrationer.

Även om filmen nu hade blivit bättre, som t.ex. "Svart katt, vit katt", så tycker jag fortfarande att Kusturica inte har med detta tema att göra, om han nu inte vill göra en apologetisk självbiografi om hur han kom att leva och tycka som han nu gjorde under alla dessa år. Jag kommer nog att följa hans filmproduktion i framtiden också i alla fall men inte helt utan krav: Emir, håll dig borta från Bosnien!

Adnan Mahmutovic

www.adnanmahmutovic.com